

מדור בקריהבשר *

מוגש ע"י א. מ. ב. ל.

לקראת העונה

עונת ההמלטות

עונת ההמלטה בעדרי הבשר החלה ובחודשי ינואר-פברואר תהיה העונה בעיצומה. כדי למנוע הפסדים כספיים מחמת תמותת וולדות, על הבוקר רים לשים לב באופן מיוחד לפרות הממליטות ולולדות.

רוב רובה של התמותה בוולדות נגרמת מאי-יניקה. לעיתים האם אינה נותנת לוולד לינוק ולעיתים הוולד אינו יכול לינוק מחמת חולשה יתרה. אחוז תמותה ניכר נובע גם מתיך כך שהפרות ממליטות בבוקר ובצפיפות רבה בחצרות. כתוצאה מכך נדרסים הוולדות הריכים ע"י הבקר המצטופף; הוולדות אינם מחזיקים מעמד לאחר רביצה משך שעות רבות בבוקר, או משום שאין הפרה רוצה להכיר בוולד אחרי ההמלטה.

בעדרים בהם הבקר חוזר מדי ערב מהמרעה רצוי לעבור בין הפרות ולבודד את אלו אשר קרובות להמלטה. צריך להקצות לפרות אלו מקום נפרד, נקי, יבש ומרווח, בו הן תמלטנה. אפשר להקצות חלק מן הסככה לאמהות ממליטות, או חלקת מרעה קרובה ומגודרת בעלת שיפוע טבעי ומנוקזת היטב.

רצוי להמנע מעזרה בהמלטה ללא צורך. כן אין לגעת בוולד עד אחרי שהפרה ליקקה וייבשה אותו, ועד לאחר שינק בפעם הראשונה. לעיתים קרובות אין הפרה נותנת לוולד לינוק כשעטינה הוא נפוח מאוד, או כשיש פצעים בפטמות. הוולד מנסה לינוק אולם נדחה ע"י האם. קורה גם ומבכירות אינן רוצות להכיר בוולדותיהן. בכל המקרים הללו ישנה אפשרות בדרך כלל להביא לידי כך שהאם תקבל את הוולד.

מיד כשמבחינים שאין האם מקבלת את הוולד, יש להוציאה מהעדר, להכניסה לסגר, להביא

* התומר לבדור זה הגיע אחרי סגירת החוברת ולכן מתפרסם בחוברת זו רק המאמר "לקראת העונה" ואילו היתר יופיע בחוברת הבאה.

המערכת

אליה את הוולד ולהניקו מעטין הפרה. לאחר מכן מבודדים את האם והוולד למקום מיוחד מצומצם בשטחו וחוזרים על הפעולה הנ"ל באם העגל לא יונק בעצמו. בדרך כלל, לאחר יום יומיים, תקבל הפרה את הוולד. במידה והסיבה באי יניקה היא בכך שהעטין נפוח מאוד, ואין הפרה נותנת לעגל לגשת, יש לחלוב מעט לפני שמקרבים את העגל ליניקה.

מועד היציאה למרעה אחרי ההמלטה תלוי בגודל ובחוזק העגל וכן במרחק שעל העדר לעבור עד המרעה. קשה לקבוע דברים כלליים בשאלה זו; על הבוקר לקבוע את הדבר לפי ראות עיניו. רצוי בדרך כלל להחזיק את האם והוולד בבית לאחר ההמלטה מ"ד עד 7 ימים. בעדרים בהם הבקר נמצא במרעה ביום ובלילה יש לפקח עליו באופן מיוחד בעונת ההמלטות. הפרה הממליטה תחפש לעצמה מקום שקט ומבודד, כגון שיח, סבך צמחיה, גיא וכו' ושם תרביץ ותמליט. יש לעבור מדי יום ביומו בעדר ולבדוק את הפרות. רצוי, למשך עונת ההמלטות, להכניס את העדר לשדה קטן יותר (באם החלקית במרעה מגודרות), כך שתהיה שליטה יותר טובה על הפרות הממליטות. במקרה של אי קבלת וולד מצד האם יש להחזיר פרה זו מיד למכלאה ולטפל בה בהתאם לנאמר לעיל. במידת האפשר רצוי לסמן את הוולדות בתוויות-אוזניים או כתובות קעקע, כדי שאפשר יהיה לקבוע בבטחון את זהותם.

עונת ההרבעה

ברוב אזורי הארץ מתחילה עונת ההרבעה בתחילת חודש פברואר. יש להכין את הפרים לקראת עונת ההרבעה, שיהיו במצב גופני טוב, עריים, אך לא שמנים מדי. בתקופת ההכנה על הפרים לקבל כ"ד-7 י"מ ליום בשחת, ירק ומזון מרוכז. די בפר מבוגר אחד ל"ד-25 פרות. השנה עם התרחבות עדרי האמהות ובגלל המת-

לעונת ההרבעה של שנת 1958 וע"י כך תאפשר להם החלפת הפרים הנחותים בטובים יותר.

פירוס

כדאי לסרס את העגלים שבעדרי האמהות בגיל 2—4 חודשים, בעוד הם יונקים חלב. בתקופה זו יתגברו העגלים ביתר קלות על הפיגור הגופני הבא עקב הסירוס. גם מזג האוויר בתקופת החורף הוא נוח יותר לביצוע פעולה זו.

פימון

משקים אשר בדעתם לסמן את הבקר בכוויה, רצוי שיעשו זאת במשך החורף והאביב, כשמזג האוויר נוח ואין מכת זבובים. אין לסמן בקר בכוויה בימי גשם, כששיער הבהמות רטוב. כדי להצליח בסימון יש להכין את הכלים הדרושים: מספרים טובים, מקום נוח לחימום הברזלים וסגר לבקר, כדי שבזמן עשיית הכוויות לא יהיה באפשרותה של הבהמה להתנועע. רבים נכשלו בסימון ע"י כוויה כשלא היתה בידם האפשרות לכלוא את הבקר ללא תנועה. דוגמה של ברזלי כוויה מתאימים אפשר לראות במשרד „א.מ.בל” ובתחנת הנסיונות נוה-יער.

מניעת בוז בחצרות ובסככות

במקומות בהם הסככה והמכלאה צמודות וגג הסככה יורד לצד חצרות המכלאה כדאי להתקין מרוב בגג הסככה כדי להמעיט ככל האפשר את הגרת מי הגשם לתוך חצרות המכלאה. יש לרפד היטב את הסככות ולמנוע רטיבות ובוץ מתחת לגג. בקר אשר אין לו האפשרות לנוח ולרביץ לאחר חוזרו מהמרעה יעשה זאת במרעה; ע"י כך יבלה פחות זמן באכילה ותורם ספת המשקל תהיה קטנה יותר.

יש גם לדאוג במיוחד למקום יבש לבקר המת' פטם בבית. ברטיבות ובוץ לא יוסיף בקר זה את המאכסיון למשקל גופו.

הזנה

נוסף למזון המרעה שבהר, שהינו עשיר, כרגיל בעונה זו במים, יש להגיש לבקר קש באופן חופשי למען יוכל לשבוע. יש לדאוג למינרלים ומלח לקיקה בקביעות. רב אילן, מדריך לבקר לבשר

ור בפרים, רכשו משקים גם פרים צעירים, בני 1—18 חודש; פר בגיל זה יספיק ל-15—20 רות בלבד.

פרים המעוררים חשד שאין הם פוריים צריכים להיבדק מיד ע"י הרופא הווטרינרי כדי ואפשר יהיה למנוע אי התעברות בעדר בעוד זועד.

זיטת ההרבעה

בעדרים גדולים כדאי להפעיל את הפרים לסירוגין. מצרפים חצי מספר הפרים לעדר בעוד שהחצי השני מוחזק בבית. לאחר שבועיים מחליפים את הפרים. לאחר שתי החלפות מכניסים את כל הפרים לעדר עד לסוף עונת ההרבעה. בעדרים קטנים יותר, להם רק 2 פרים, אפשר להשאיר פר אחד למספר ימי מנוחה בבית ולהכניסו לעדר רק להרבעות לילה. בעדרים בהם נרכש עגל לרביעה בן 13—15 חודש לעזרת הפר המבוגר יש להשאירו בבית ולהכניסו לעדר רק להרבעות לילה. בדרכים אלו אפשר לשמור על מצבם הגופני של הפרים ולהעלות את אחוז ההתעברות בעדר.

בעדרים, בהם הפרים יוצאים עם העדר למרעה ונמצאים עם הפרות משך כל תקופת ההרבעה, יש להוציא מהעדר את העגלות מעל לגיל שנה ואין לסמוך על ההשערות שאלו לא תתייחסנה ולא תתעברנה. קרו מקרים רבים של התעברות בגיל כך וזה פגע בהתפתחותן של העגלות בשנים הבאות. בעדרים בהם עגלות עדר החלב יוצאות יחד עם עדר הבשר למרעה והפרים נשארים ומופעלים להרבעות לילה בלבד, רצוי בכל זאת בחודש האחרון של עונת ההרבעה להוציא עגלות אלו מעדר הבשר ולצרף את הפר לעדר למשך כל היממה.

במקומות בהם המרעה גדור ומחולק לחלקות והבקר נמצא במרעה משך כל הזמן, רצוי לפלג את העדר ליחידות קטנות ולהטיל על כל פר מספר קבוע של פרות. שיטה זו מאפשרת את בחינת הפרים, וכן ניתן בדרך זו להחזיק פרים טובים בעדר שנים רבות יותר מבלי להחליפם מחשש של רבייה תוך קרבת דם. משקים שלא השיגו השנה פר טהורי-גזע ייטיבו לעשות אם יתחילו לדאוג בהקדם לרכישת פר טהור גזע